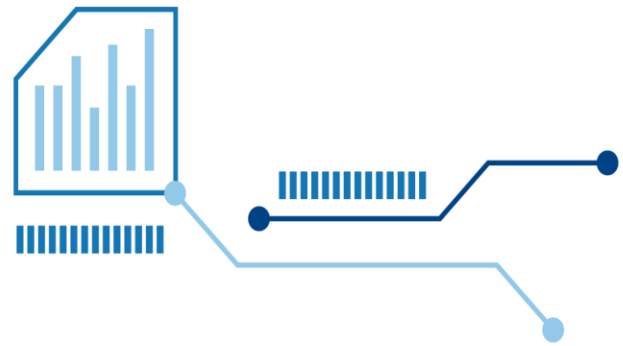

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

TEHRAN CHAMBER OF COMMERCE,
INDUSTRIES, MINES AND AGRICULTURE

گزارش‌های منتخب

بهمن ۱۴۰۳

معاونت مطالعات اقتصادی و آینده‌پژوهی

معاونت مطالعات اقتصادی و آینده‌پژوهی با هدف اطلاع‌رسانی و ارتقاء سطح آگاهی‌های فعالان بخش خصوصی و با به‌کارگیری ظرفیت‌های نخبگان، دانشگاه‌ها و موسسات تحقیقاتی، در راستای دستیابی به اهداف بلندمدت اتاق بازرگانی تهران در زمینه‌های گوناگون اقتصادی از جمله مسائل اقتصاد کلان، محیط‌کسب و کارها و تجارت بین‌الملل به‌طور مستمر اقدام به انتشار گزارش‌ها و پژوهش‌های اقتصادی با استفاده از داده‌ها و اطلاعات منابع معتبر رسمی داخلی و بین‌المللی می‌کند.

اتاق بازرگانی تهران به‌منظور بهبود کمی و کیفی گزارشات خود از نظرات، انتقادات و پیشنهادات مخاطبین استقبال می‌نماید.

- ۱..... اقتصاد سنج (شماره ۱۳)؛ نمایی از آمارهای اقتصادی منتخب (ویژه پارلمان بخش خصوصی و مجلس شورای اسلامی)
- ۲..... اقتصاد غیررسمی پادها و کارکردها
- ۳..... بررسی ناترازی برق از منظر اقتصاد سیاسی امور زیرساختی
- ۴..... رابطه قانونی میان دولت و اتاق های بازرگانی؛ نحوه نظارت و روش های حمایتی

اقتصادبج (شماره ۱۳)؛ نمایی از آمارهای اقتصادی منتخب (ویژه پارلمان بخش خصوصی و مجلس شورای اسلامی)^۱

معاونت مطالعات اقتصادی و آینده‌پژوهی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران، در راستای افزایش آگاهی فعالان بخش خصوصی به ویژه هیات نمایندگان محترم اتاق، اقدام به گردآوری و تنظیم نوشتار حاضر نموده است. در این نوشتار، بر اساس تازه‌ترین آمارهای اقتصادی منتخب و با تکیه بر منابع رسمی داخلی و خارجی نمایی از اقتصاد کشور به تصویر کشیده شده که شامل موارد زیر است:

- تأمین مالی بانکی و حلقه مغفول مانده توسعه
- تأمین مالی؛ اقبال به ابزارهای بدهی برای تأمین مالی در بازار سرمایه
- ابزارهای نوین بازار سرمایه برای تأمین انرژی
- ابزارهای نوین بازار سرمایه برای تأمین مالی ارزی
- نفت در دوران ترامپ، سیاست‌ها و تأثیرات جهانی
- بازار گاز؛ استراتژی ترامپ برای تسلط بر بازارهای جهانی و مقابله با نفوذ روسیه
- سایه فشار حداکثری بر چالش‌های بازار کار ایران
- سیاست‌های تجاری ترامپ

^۱ برای دریافت فایل کامل گزارش بر روی عنوان گزارش کلیک نمایید

اقتصاد غیررسمی پایدار و کارگردد^۲

اقتصاد غیررسمی به فعالیت‌های اقتصادی اطلاق می‌شود که خارج از چارچوب قانونی و رسمی صورت می‌گیرند. این فعالیت‌ها در حساب‌های ملی ثبت نمی‌شوند و معمولاً شامل مشاغل بدون مجوز و فاقد پوشش بیمه، حقوق بازنشستگی و مالیات هستند و شامل مشاغل خرد و سنتی، دست‌فروشی، مشاغل آزاد و فریلنسینگ و برخی از مشاغل مرتبط با کشاورزی و صنعت می‌شوند. اقتصاد غیررسمی با رقابت‌ناعادلانه با بخش رسمی باعث کاهش کیفیت و پایداری آن، کاهش درآمدهای مالیاتی دولت، کاهش ارائه خدمات عمومی و بی‌نظمی و اختلال در بازار مشاغل رسمی می‌شود.

اندازه‌گیری اقتصاد غیررسمی دشوار است و اغلب از شواهد، برای تخمین اندازه آن استفاده می‌شود. بر اساس داده‌های مجمع جهانی اقتصاد بیش از نیمی از نیروی کار جهان در مشاغل غیررسمی مشغول به کار هستند. بر مبنای آمار صندوق بین‌المللی پول حدود ۶۰ درصد از کارگران در مشاغل غیرقانونی مشغول به کار هستند و از هر ۵ کسب‌وکار در دنیا تقریباً ۴ مورد ثبت رسمی نشده‌اند. سهم اقتصاد غیررسمی از کل اقتصاد به طور متوسط ۳۵ درصد از تولید ناخالص داخلی در کشورهای با درآمد پایین و ۱۵ درصد در اقتصادهای پیشرفته است.

اقتصاد غیررسمی در ایران پدیده‌ای قدیمی است که در سال‌های اخیر به دلیل مشکلات اقتصادی، بیکاری و تحریم‌ها گسترش یافته و اندازه‌گیری آن دشوار است و مراجع مختلف، آمار متفاوتی از آن ارائه می‌دهند. یکی از شاخص‌های نشانگر اقتصاد غیررسمی، میزان اشتغال غیررسمی است. بر اساس گزارش بانک جهانی اشتغال غیررسمی حدود ۶۰ درصد از کل اشتغال در ایران را تشکیل می‌دهد. بر اساس گزارشات مرکز آمار ایران سهم اشتغال غیررسمی در بخش‌های کشاورزی، صنعت و خدمات به ترتیب ۲۵، ۳۸ و ۳۷ درصد است.

در برخی دیدگاه‌ها تقویت اقتصاد غیررسمی را می‌توان در مواردی، جایگزین برنامه‌های توسعه‌ای دانست. اتاق‌های بازرگانی می‌توانند هم در انتقال اقتصاد غیررسمی به اقتصاد رسمی و هم در توسعه این بخش نقش‌آفرین باشند؛ هرچند به طور کل با توجه به اثرات منفی اقتصاد غیررسمی بر فرآیند توسعه، کنترل آن لازم است و برای مدیریت چالش‌های مرتبط، به رویکردی جامع و چندوجهی در حوزه‌های اقتصادی، تقنینی، قضایی، فرهنگی، اجتماعی نیاز است.

^۲ برای دریافت فایل کامل گزارش بر روی عنوان گزارش کلیک نمایید

بررسی ماترازی برق از منظر اقتصاد سیاسی امور زیرساختی^۲

توسعه زیرساخت‌ها (امور زیربنایی) به‌طور کلی و بخش برق و انرژی به‌طور ویژه، یکی از گام‌های اساسی گذار اقتصادهای توسعه‌نیافته به اقتصاد توسعه‌یافته است آنچنان‌که گفته شده‌است «زیرساخت‌ها، در کانون مناقشه‌های جهانی درباره مسئله فقر است». در واقع فراهم شدن زیرساخت‌های اقتصادی از قبیل شبکه حمل و نقل و راه‌ها، شبکه آب و فاضلاب، شبکه برق و انرژی، و نیز زیرساخت‌های اجتماعی مانند آموزش، سلامت و درمان به نوعی نتیجه قرارگیری کشورها در مدار توسعه محسوب می‌شوند.

این درحالی است که علی‌رغم کوشش‌های جهانی برای ایجاد زیرساخت‌ها در کشورهای رشد نیافته و در حال توسعه؛ هنوز حدود یک میلیارد از جمعیت جهان دسترسی به برق پایدار ندارند و یک سوم جمعیت کشورهای در حال توسعه نیز با مشکلی کمبود برق و خاموشی‌های مستمر (تا ۲۰ ساعت در هفته) مواجه هستند.

از این رو می‌توان گفت تحلیل مسئله عدم توسعه پایدار برق در ایران بدون شناخت این پدیده از منظر اقتصاد زیرساختی و در یک فرایند رشد اقتصادی ممکن نخواهد بود، در نتیجه بدون درک چندوجهی بودن این موضوع و لایه‌های زیرین آن، نمی‌توان به یک دستور کار سیاستی در جهت توسعه پایدار رسید. بر این اساس، هدف این نوشتار، تبیین مسئله خاموشی‌های ناشی از کمبود عرضه برق ایران، و شناسایی علل و راهکارها در چهارچوب کلان و نه خرد می‌باشد.

^۲ برای دریافت فایل کامل گزارش بر روی عنوان گزارش کلیک نمایید

رابطه قانونی میان دولت و اتاق‌های بازرگانی؛ نحوه نظارت و روش‌های حمایتی^۴

اتاق‌های بازرگانی نقش حیاتی در اقتصاد جهانی ایفا می‌کنند و به‌عنوان واسطه‌هایی میان بخش خصوصی و دولت، در توسعه اقتصادی، اصلاح سیاست‌ها و بهبود محیط کسب‌وکار فعالیت دارند. این نهادها محرک‌های نوآوری، گسترش تجارت و یکپارچگی منطقه‌ای هستند و چارچوب‌های قانونی و اقتصادی کشورهای مختلف را منعطف می‌سازند.

این گزارش به بررسی ۲۰ کشور و منطقه پرداخته است که شامل اقتصادهای بزرگی مانند آلمان، ایالات متحده، چین و ژاپن، و همچنین بازیگران منطقه‌ای و نوظهوری همچون عربستان سعودی، امارات متحده عربی و ترکیه می‌شود.

گزارش بر اهمیت و نقش کلیدی اتاق‌های بازرگانی به‌عنوان واسطه‌های استراتژیک میان بخش خصوصی و دولت‌ها تأکید دارد. این نهادها نه تنها در فرآیندهای مشاوره‌ای، بلکه به‌عنوان بازیگران اصلی در فرآیند سیاست‌گذاری شناخته می‌شوند. تحلیل‌های ارائه‌شده تفاوت‌های موجود در نحوه توانمندسازی و نظارت بر اتاق‌های بازرگانی در کشورهای مختلف را نمایان می‌کند و به سیاست‌گذاران کمک می‌نماید تا شیوه‌های صحیح تعامل دولت‌ها و اتاق‌های بازرگانی را شناسایی کنند.

^۴ برای دریافت فایل کامل گزارش بر روی عنوان گزارش کلیک نمایید

معاونت مطالعات اقتصادی و آینده‌پژوهی

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران